

Nakon 67 dana provedenih u Srbiji, uz stalne borbe i pokrete, brigada se, u sastavu svoje divizije, prebacila u Sandžak. Borci su Lim prešli u blizini Brodareva 20. i 21. maja 1944. godine, a snimak prikazuje kolonu boraca koja prelazi preko privremeno izgrađenog mostića.

V. R. B. ...
 1. KOD ...
 THE 24 / 1944 FOR

MHO. ...
 ...
 ... 20-3 ...
 ... 781-4 ...

ŠTABU I, IV i X KRAJISKE NOV BRIGADE

P o l o ž a j

- 1.- Štab X brigade uputiće jedan svoj bataljon na sektor I brigade, koji će imati zadatak kontrole pravaca od Prijepolja u toku proslave I brigade. Bataljon uputiti u toku sutrašnjeg dana (25 ov.mj.). Štab bataljona da se javi štabu I brigade.
- 2.- Štab I brigade povući će svoj bataljon sa sektora Brodareva u sastav glavnine, pošto se tamo nalazi jedan bataljon V-e crnogorske brigade.
- 3.- Sva tri štaba brigade uputiće nam predloge za specijalna odlikovanja sa karakteristikama zašto se predlaže za odlikovanje-i to svake brigada po jednog najhrabrijeg borca u brigadi i po jednog komandanta bataljona. Ove karakteristike treba da stignu 25 ov.mj. do 20 časova u štab divizije.
- 4.- Štab IV i X brigade uputiće po dva tovarna konja za prijem municije.
- 5.- Kako naša I brigada 26 ov.mj. proslavlja dvoгодишnjicu svoga osnivanja, to će štabovi IV i X brigade uputiti po jednu delegaciju na ovu proslavu. Delegacija treba da bude sastavljena od boraca i vojnih i političkih rukovodilaca. Proslava počinje pre podne, od 9 časova. Red bi bio da neki član delegacije kratkim govorom pozdravi I brigadu, pošto će biti cela na skupu.
- 6.- Što pre nam dostavite brojno stanje i nacrtanja vaših jedinica, po ranijem formularu.

Sret fasizmu - sloboda narodu!

Politkomesar: (S. Sutaš)

Komandant, pukovnik:
Max. Kvarc

Dvogodišnjicu svog formiranja brigada je svečano i uz bogat kulturno-umjetnički, zabavni i sportski program proslavila u okolini sela Orahovca kod Prijepolja, 26. maja 1944. godine. Na snimku je dio postrojene brigade, a ispred stroja idu Pero Popović Cigo, referent saniteta brigade, Maca Jagodić i Radoje Sekulić Makso, delegati iz 10. krajiške brigade.

Borci u stroju pred početak svečanosti.

СТАБУ I, IV I X КРАЈИШКЕ НОУ БРИГАДЕ

П о л о ж а ј

К А Р Е Д Б А

=====

Za 26 maj 1944 godine.

Prilikom proslave dvogodišnjice postaojanja Prve Krajiške NOU brigade, štab divizije odaje priznanje i pohvaljuje sledeće jedinice, borce i rukovodioce I Krajiške brigade, za uspešno izvršavanje zadataka u borbi sa neprijateljem:

1. Čitav I bataljon, na čelu sa štabom bataljona, za uspešno izvršavanje svih postavljenih zadataka, a naročito radi uspešnog izvršenja sledećih zadataka:

za uspešan prelaz preko reke Lima noću 14-15 marta, kojom je prilikom bataljon stvorio mostobran za prelaz ostalih jedinica; u borbi kod Ivanjice 25 i 26 marta, kada je bataljon razbio jedan bugarski i jedan Nedićev bataljon, pri čemu je neprijatelju naneta velike gubitke i omogućio čitavoj brigadi da se postavi u povoljan položaj;

u borbi na cesti Prijepolje-Sjenica noću 18-19 maja, kada je bataljon u odlučnom jurišu uništio i razbio odelenje Nemaca sa motorizovanom haubicom i time omogućio nesmetan prelaz preko ceste čitavoj koloni.

2. Iz II bataljona: 1. četu, na čelu sa poručnikom Boškom Karalićem, komandrom čete, koja se istakla u svima borbama u Srbiji, a naročito u zasedi na cesti kod reke Katusnice 25 aprila, gde je dočekala nemačku motorizaciju i nanela neprijatelju osetne gubitke; u borbi sa Bugarima na Jelovoj Gori i prilikom progonjenja četničkih bandi na reci Rzavu.

Kukavicu Milana, starijeg vodnika, vodnika 1 čete, za hrabro držanje u borbama. Naročito se istakao u borbi sa Bugarima na Jelovoj Gori.

Srdić Odu, puškomitraljezsa 1 čete, za odlično držanje u svima borbama.

Čučuš Muju, puškomitraljezsa 1 čete, za odlično držanje u svima borbama, a naročito u borbi na Jelovoj Gori, gde je ubio 5 bug. vojn.

Vukomanović Milu, desetara 2 čete, za hrabro držanje u svim borbama, a naročito u borbi sa Bugarima na Jelovoj Gori.

Bošnić Milovu, bolničarku 1 čete, za hrabro držanje u borbama i za poštovanje u izvlačenju ranjenika.

Repajić Ranka, puškomitraljezsa 2 čete, za hrabro držanje u svima borbama.

Rakić Petra, bombaša 3 čete, koji se naročito istakao u borbi na Bioski.

Knežević Miku, borca 3 čete, za hrabro držanje u svim borbama.

Stojanović Bogdana, kurira štaba bataljona, za hrabro držanje u vršenju svoje dužnosti.

3. Iz III bataljona: II vod 3 čete, na čelu sa komandrom poručnikom Stevom Đakovićem, zamenikom politkoma Veljkom Kostadinovićem i vodnikom Brankom Budaćem, za odlično izvršenje zadatka u borbi kod s. Semegnjeva, kojom prilikom je na juriš razbio četničke bande Kalabića.

III vod 2 čete, na čelu sa vodnikom Milom Cvukom, koji se istakao u borbi sa Nemcima u selu Komarani, gde je na juriš oterao neprijatelja i zaplenio brzi "šarso".

Lajić Cviju, zastavnika, vodnika pratećeg voda, koji se naročito istakao u borbi sa četnicima u selu Semegnjevu, kao i u svim drugim borbama.

Jeličić Janka, desetara 3 čete, puškomitraljezca, za hrabro držanje u svim borbama.

Kovačević Danu, desetara 2 čete, puškomitraljezca, za hrabro držanje u svima borbama.

Končar Jovu, desetara iz 2 čete, puškomitraljezca, koji se naročito istakao u borbi sa Nemcima u selu Komarani.

Bojanić Sretka, borca 3 čete, koji se naročito istakao u borbi sa Nemcima u selu Komarani.

Pačavra Stojana, borca 2 čete, za hrabro držanje u svima borbama.

Radanović Gojka, puškomitraljezca 1 čete, za hrabro držanje u svima borbama.

Zdjelar Peru, desetara, kurira štaba bataljona, za hrabro držanje u vršenju svoje dužnosti.

Rokvić Jelu, borca 2 čete, za hrabro držanje u svim borbama.

Brkljač Đurana, borca 1 čete, za hrabro držanje u svima borbama.

Baljak Ljubu, puškomitraljezca 1 čete, za hrabro držanje u svima borbama.

4. Iz IV bataljona: Treću četu, koja se na čelu sa komandom čete istakla u svima borbama u Srbiji i služila kao primer svojom hrabrošću, poštovanosti i borbenošću, tako da je sa malim gubitcima nanela velike gubitke neprijatelju i sama zarobila 50 četnika.

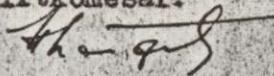
Kesić Savana, kapetana, komandanta IV bataljona, koji ima najviše zasluga u uzdizanju i uspešnom vođenju bataljona, tako da se IV bataljon u poslednjim akcijama uzdigao na nivo ostalih bataljona brigade.

Ševu Milana, vodnika II voda 2 čete, koji se na čelu svoga voda istakao u svim borbama, a naročito u borbi kod sela Zabarja, kojom je prilikom na juriš odbio neprijatelja i time doprineo da bolnica ne bude ugrožena.

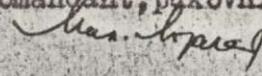
Ovu naredbu pročitati pred strojem svima jedinicama.

Smrt fašizmu o Sloboda narodu!

Političkomesar:

Komandant, pukovnik:

Pored delegacija 4. i 10. krajiške brigade, svečanosti povodom dvogodišnjice formiranja brigade prisustvovali su komandant i politički komesar 5. krajiške divizije. Snimak prikazuje njihov doček. U prvom planu Milutin Morača, komandant divizije, a pozadi slijeva Stevo Rauš, komandant brigade, Ilija Materić, politički komesar divizije i Mladen Marin, politički komesar brigade.

Komandant i politički komesar divizije, sa Štabom brigade, vrše smotru postrojenih boraca. Snimak prikazuje obilazak stroja 2. bataljona, ispred kojeg stoji njihov komandant Dane Raca (leđima okrenut), dok se politički komesar Živojin Mijatović nalazi u stroju na čelu drugog reda.

Komandant i politički komesar divizije, sa Štabom brigade, vrše smotru postrojenih boraca. Snimak prikazuje početak obilaska stroja 3. bataljona, ispred kojeg raport predaje njihov komandant Milorad Novosel, dok se politički komesar Božo Dimitrijević nalazi u stroju na čelu prvog reda.

Komandant i politički komesar divizije, sa Štabom brigade, vrše smotru postrojenih boraca. Snimak prikazuje obilazak stroja 4. bataljona, a njihov komandant Savan Kesić je u grupi koja vrši smotru, dok se politički komesar Ivo Oroz nalazi u stroju na čelu prvog reda.

Nakon izvršene smotre, komandant Stevo Rauš, narodni heroj, izdaje potrebne komande i kraćim govorom pozdravlja svoje borce, starješine i prisutne delegacije. Pročitana je i naredba Štaba 5. krajiške divizije, kojom se odaju priznanja i pohvaljuju jedinice i pojedinci za uspješno izvršavanje zadataka u borbi s neprijateljem.

Odabrana četa boraca ispaljuje počasni plotun u znak sjećanja na borce brigade pale u toku dvogodišnjeg rata.

Borci u stroju pažljivo slušaju pozdravne govore.

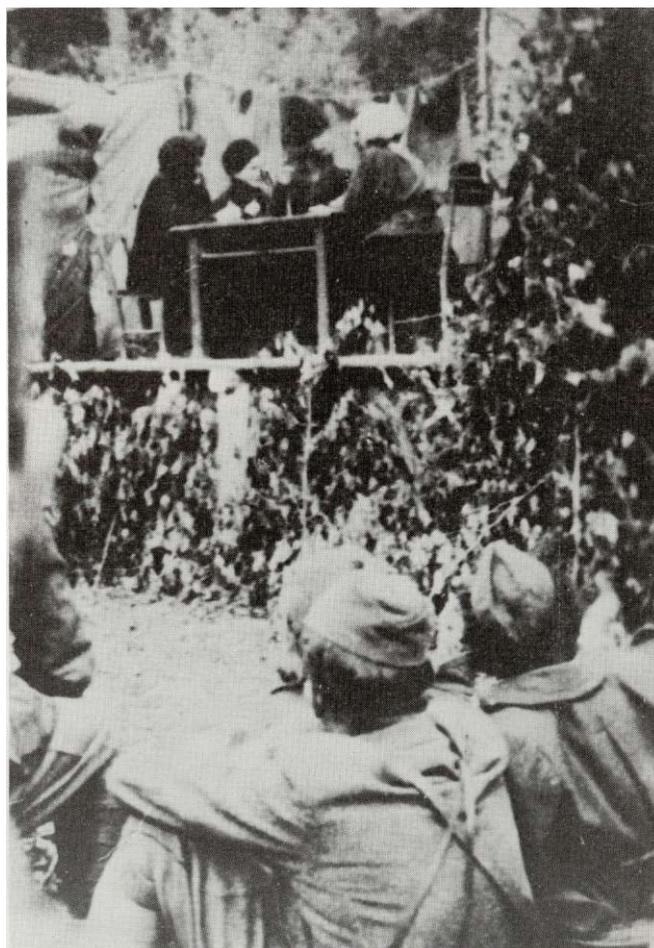
Radisav Nedeljković Raja, zamjenik političkog komesara brigade, narodni heroj, govori postrojenim borcima.

Milutin Morača, komandant divizije, narodni heroj, govori postrojenim borcima.

Sa improvizovane pozornice na kojoj stoji natpis »Ži-vela 2-godišnjica I Kr. brigade«, Ilija Materić, politički komesar divizije, narodni heroj, drži pozdravni govor i otvara drugi dio svečanosti - izvođenje kulturno-umjetničkog programa.

Detalj iz programa koji izvodi kulturno-umjetnička ekipa 5. krajiške divizije.

Za vrijeme izvođenja kulturno-umjetničkog programa borci su, sjedeći i ležeći na zelenoj poljani, pažljivo pratili cijeli tok programa, a šaljive komade i skečeve propratili su smijehom i aplauzom.

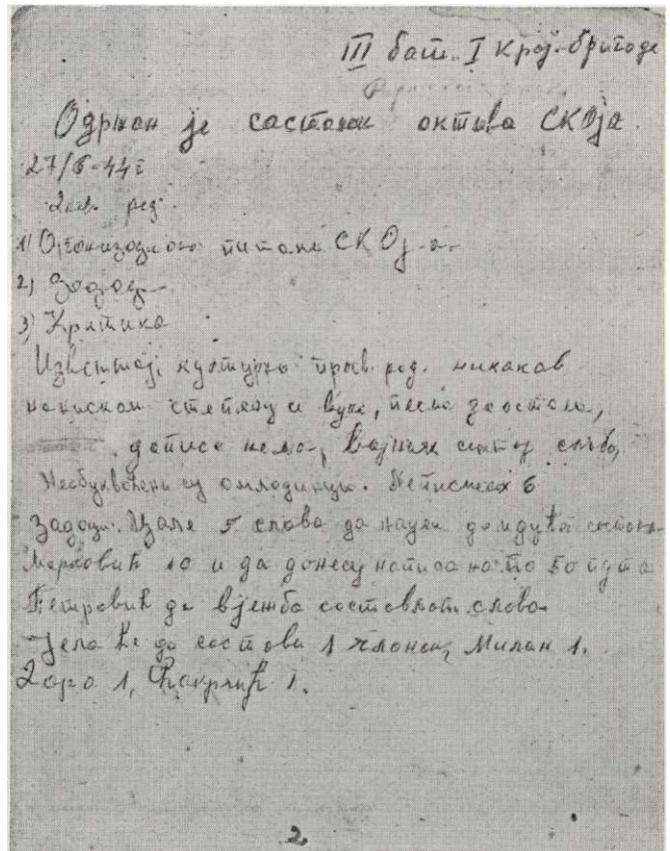
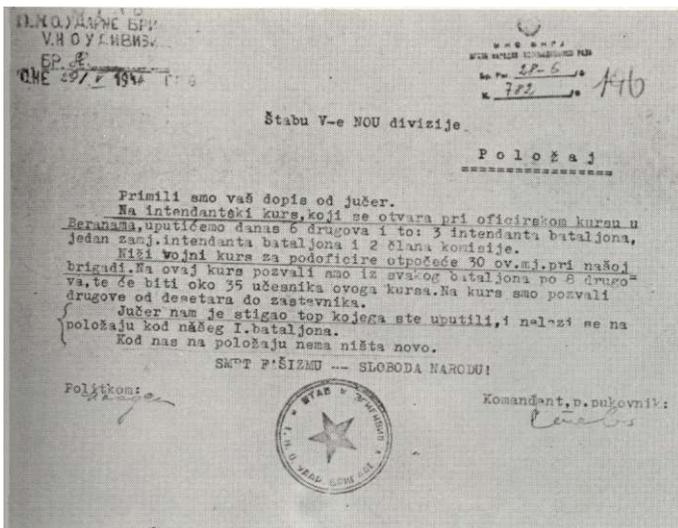

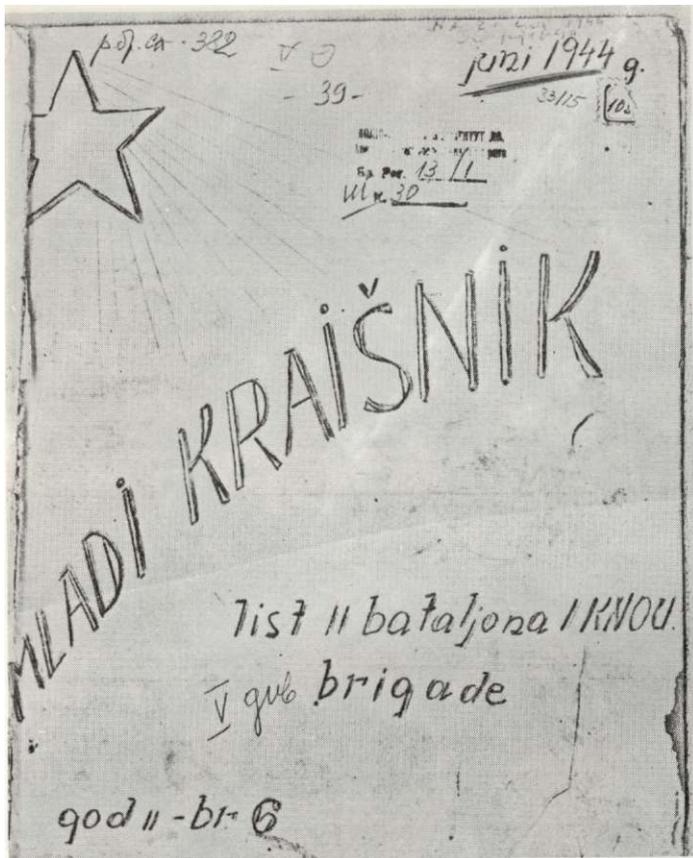
Grupa boraca i starješina pred seoskom zgradom u selu Orahovcu kod Prijepolja, gdje je bio smješten Štab brigade. Slijeva nadesno: stoje - Nikola Obradović, Bogdan Malbašić, Vlado Malbašić, pomoćnik obavještajnog oficira 5. divizije, Mladen Marin, Mile Anđelić, Drago Vojinović, Đuro Šobot, u drugom redu - Milka Celar, Mirko Zec, Pero Damjanović i dvojica neidentifikovanih, maj 1944. godine.

Pero Popović Cigo, referent saniteta brigade, Milica Curčić Beba i Milica Bijuković, okolina Prijepolja, maj 1944. godine.

Dijelovi 2. bataljona užurbano kreću na položaje kod Prijepolja, juna 1944. godine, da bi zamijenili svoje saborce i omogućili im da se i oni malo odmore.

P A L O M D R U G U
 Mili Kecmanu - Diki

Čujte pesmu paloga vojnika,
 Od zetrčevca to bijase Dika.
 U jurišu svagda prvi bio,
 I pohvale uvek je dobio.
 Prvog dana u borbu je došao,
 Za narodnu slobodu je počeo
 Da ostvari ideale prave
 Ne žaleći ni truda ni glave.
 U četi je dobar primer davao
 I sa pjesmom borce razgovarao.
 U nesmi je želje izražavao
 Sve za dobro i narodno bravo.
 Za pravdom je on uvek težio

I fašiste ljuto je mrzio.
 Oružje je on uvek volio
 I svoj "šarac" bez smene nosio.
 Na "šarac" je on uvek mislio
 I fašiste s njime razgonio.
 U akciji na Barama bismo
 I svog druga Diku izgubismo.
 Sada Dike među nama nije
 Jer ga sada crna zemlja krije.
 Našim drugu nek je večna slava
 Među nama on je bio hvala.
 A sad četa fašistima vreti
 Da će druga Diku da osveti.

Napisali drugova
 Stojanović i Stanković

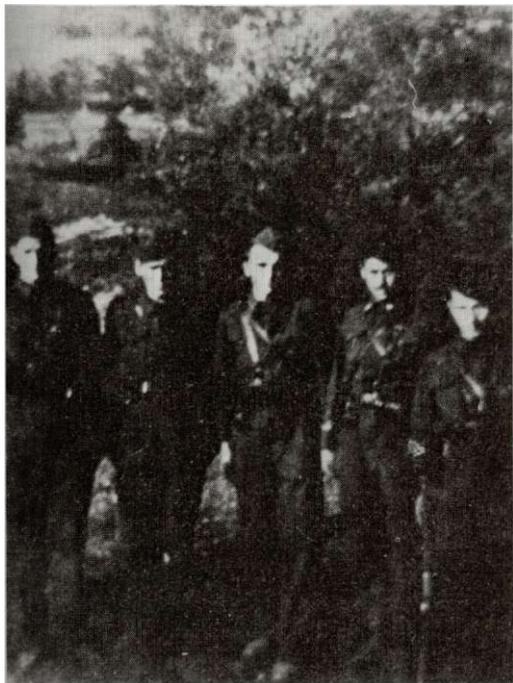
"ŠNIK"

Dio kolone boraca na putu za Berane.
 Na konju - Dušan Vujinović, komandir
 zaštitne čete, po zanimanju rudarski
 radnik i poznati miner, juni 1944. godi-
 ne.

Kolona boraca na putu ka Andrijevići,
 juli 1944. godine.

Grupa boraca brigade u okolini Prijepolja, juna 1944. godine. Slijeva nadesno: stoje - Boško Borojević (poginuo 3. 8. 1944), Mile Ć. Banjac, (poginuo 26. 4. 1945), Bogdan Malbašić, Mirko Stričević (poginuo na sremskom frontu 1945) i Dušan Ćušić.

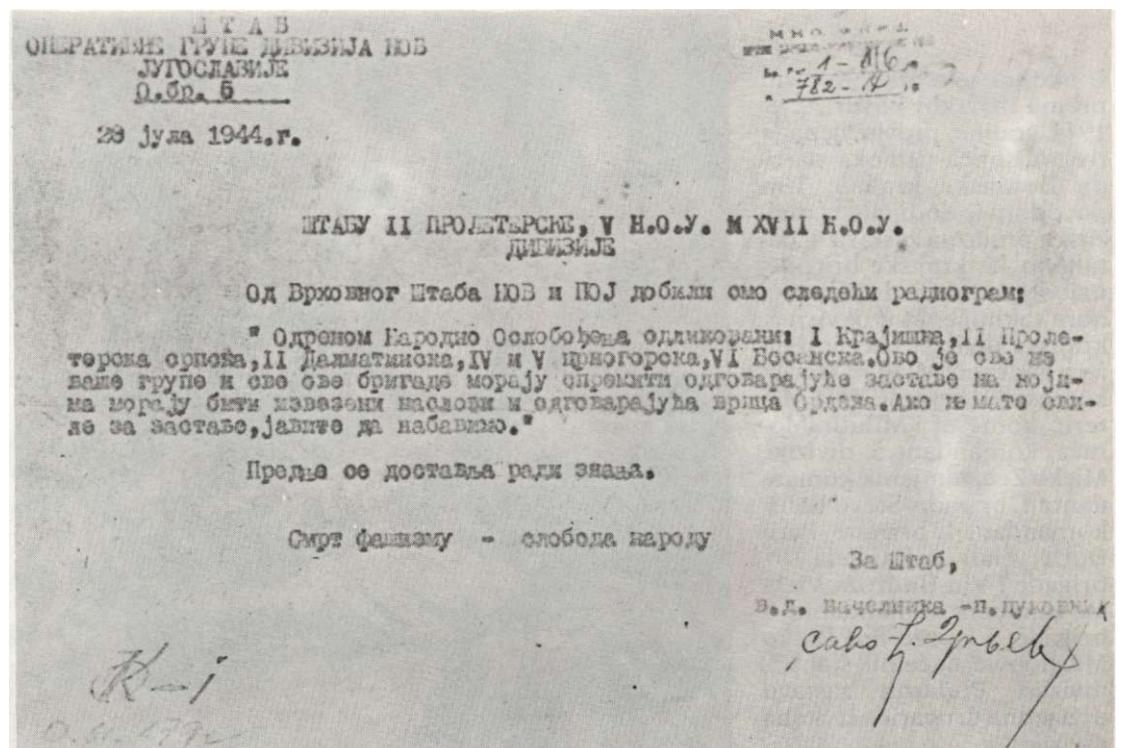
Grupa boraca maršuje prema Beranama, juni 1944. godine. Slijeva nadesno: Milenko Kovačević, Pero Popović Cigo, Slobodan Špegar Špego i Joco Stefanović.

Kulturno-umjetnička ekipa 5. krajiške divizije za vrijeme izvođenja programa u Kolašinu, juli 1944. godine. Slijeva nadesno: stoje - Nijaz Hadžiselimović, komandir ekipe, neidentifikovan borac, Bosa Rodić, Esad Hrustić, Dušanka Rodić, Vuka Tubin, Mika Bojanić, Dara Bosnić Gigić i Jagoda Bjelica.

Bolnica 5. krajiške divizije sa ranjenicima i sanitetskim osobljem u Mojkovcu, juna 1944. godine. Na slici, slijeva nadesno: sjede - Pero Mutić i Milena Petrović, četvrta u drugom redu Milena Jelisavac, iza nje Gojko Radanović Gojkan, a u posljednjem redu - drugi Savo Čuibrk, Pantelija Došen Pancov, Gojko Kondić Jaran i drugi...

И. М. О. Ш. Н. П. 3
ЛП. Р. П. 3-6
К. 782-4/10

**БОРЦИМА, ПОДОФИЦИРИМА, ОФИЦИРИМА И ПОЛИТИЧКИМ КОМЕСАРИМА
ПЕТЕ УДАРНЕ КРАЈИШКЕ ДИВИЗИЈЕ**

Положај

Синови славне Крајине. Ви данас славите три године славног Устанка народа Крајине, противу мрског окупатора и целата српског и хрватског народа - усташких звјерова. Ви славите три године масовног похода Вашиг селачког народа на вјештачку творевину Хитлеровог "новог поретка" и "Независну државу Хрватску". Ви славите три године ваших храбрих рогуљаша и јунака са којима се поносите, који се налазе у вашим редовима, који већ три године све жешће и жешће, заједно са осталим синовима народа Југославије - најбољим синовима Југославије, воде све жешћу и жешћу борбу, свјесно великог дјела за које се боримо. Некада смо слушали једни за друге шапатом који је прелазео од покрајине до покрајине. Но, наш велики и мудри вођа и војсковођа Маршал Југославије Тито објединио је борбу народа Југославије, обљубио народе Југославије и створио нашу славну и непобједиву Народно ослободилачку војску. Народи Југославије биће му вјечно захвјани за то.

Поносите се Вашом Крајином, која је за навијек ушла у историју наших народа. Поносите се, што сте ви међу најомиљенијим и најпоштованијим борцима Народно ослободилачке војске, поносите се Козаром и Грмечом, поносите се што су и ваше јединице учествовале у Петој офанзиви, поносите се што ваше Прва и Трећа бригада носе велико одлиције "ОРДЕН НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА", и најзад поносите се што је Вама додijелена част да заједно са осталим елитним јединицама Народно ослободилачке војске учествујете у ослобођењу нама братске, драге и усташке Србије од звјерског немачко - бугарског окупатора и вихових подлих слугу - огавних малајника Недића, Михајловића и Ђотића.

КИВЈЕЛА СЛАВНА КРАЈИНА И ЊЕНИ ХЕРОЈСКИ СИНОВИ !

У име: бораца, подофицира, официра и политичких комесара пете дивизија жели Вам стари батњу срећу на понос народа Крајине и наше Народно ослободилачке војске.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

2. августа 1944 године,
на Илин дан.

Командант
Генераллајтенант

Кено Рајић

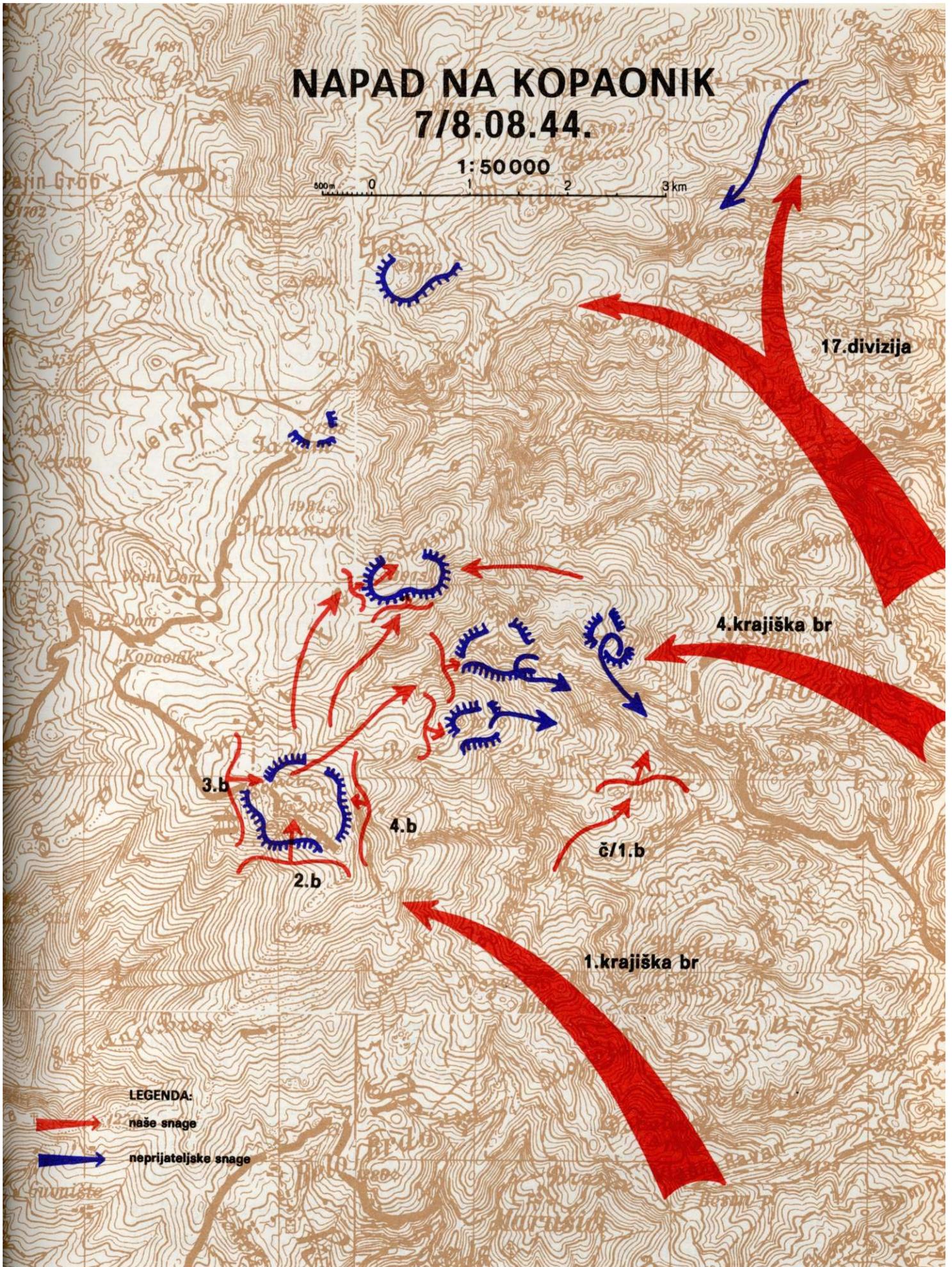
U okolini sela Stari Kolašin prema ibarskoj klisuri, 2. 8. 1944. godine, proslavljena je trogodišnjica ustanka naroda Bosanske krajine. Tim povodom je dodijeljena divizijska prelazna zastava 4. bataljonu 10. krajiške brigade, najboljem u jednomjesečnom takmičenju u okviru 5. krajiške divizije. Na slici, slijeva nadesno: Mladen Marin, komesar 1. brigade, Ilija Materie, komesar i Milutin Morača, komandant 5. divizije, Mirko Zec, zamjenik komandanta 1. brigade, Stevo Rauš, komandant 1. brigade, Pero Đurić, član politodjela 10. brigade i Vid Bodroža Vicuka, zamjenik komandanta 4. brigade, a ispred leži Ratko Martinović, načelnik štaba 5. divizije. Prelaznu zastavu drži jedna drugarica iz Štaba divizije.

NAPAD NA KOPAONIK 7/8.08.44.

1:50000

500m 0 1 2 3km

LEGENDA:

naše snage

neprijateljske snage